

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра підприємництва та бізнес-технологій

Допущено до захисту

“ _____ ” _____ 2025 р.

Зав. кафедри, д.е.н., професор

_____ **Соколюк С.Ю.**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
МАГІСТРА**

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО
КАПІТАЛУ В ТОВ «СЕРВІСАГРОТЕХ» М. ВІННИЦЯ**

Виконав – студент 2 курсу, групи 21м-пт
освітньої програми «Аграрне підприємництво
та агротрейдинг»
спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
Соловійчук Андрій Іванович

Науковий керівник – доктор філософії, доцент
Бленда Наталія Олександрівна

Умань – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра підприємництва та бізнес-технологій

Освітня програма Аграрне підприємництво та агротрейдинг

Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

(код, назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

 (підпис) (ініціали, прізвище)
 “ ” 2024 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студенту Соловійчуку Андрію Івановичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Оцінка ефективності використання оборотного капіталу в ТОВ «Сервісагротех» м. Вінниця

керівник роботи Бленда Наталія Олександрівна, доктор філософії, доцент,
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “ ” 20__ року №__

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи фінансово-економічна звітність в ТОВ «Сервісагротех» м. Вінниця за 2020-2024 роки, законодавчі та нормативні акти, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, електронні джерела

4. Перелік питань, які потрібно розробити

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ В ТОВ «СЕРВІСАГРОТЕХ»

РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ

5. Перелік графічного матеріалу

9 таблиць та 5 рисунків

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання вид	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів проекту	Примітка
	Вибір теми кваліфікаційної роботи	17.09.2024	
	Одержання індивідуального завдання	17.09.2024	
	Складання календарного плану написання кваліфікаційної роботи	17.09.2024	
	Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи - підбір та вивчення літератури - участь у виконанні науково-дослідних робіт - виконання курсових робіт - інші заходи	19.09.2024- 30.12.2024	
	Уточнення теми кваліфікаційної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи	15.12.2024	
	Підготовка: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - висновків	березень 2025 червень 2025 вересень 2025 жовтень 2025	
	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахування зауважень наукового керівника	20.11.2025	
	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	29.11.2025	
	Перевірка роботи на академічний плагіат	05.12.2025	
	Одержання відгуку наукового керівника	06.12.2025	
	Попередній захист роботи на кафедрі	09.12.2025	
	Затвердження роботи завідувачем кафедри	10.12.2025	
	Одержання рецензії	10.12.2025	
	Захист кваліфікаційної роботи	13.12.2025	

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну роботу магістра «Оцінка ефективності використання оборотного капіталу в ТОВ «Сервісагротех» м. Вінниця»

студента факультету економіки та підприємництва

Уманського національного університету

Соловійчука Андрія Івановича

Оборотні активи посідають провідне місце у забезпеченні безперервного функціонування підприємства, адже їх обсяг безпосередньо визначає рівень ефективності господарської діяльності. Саме вони виступають ключовим показником ділової активності та швидкості обороту ресурсів. Надлишкове накопичення оборотних активів свідчить про нераціональне використання коштів, що проявляється у створенні надмірних запасів, які не задіяні в операційному процесі. Водночас їх нестача може спричинити порушення платоспроможності підприємства та невиконання поточних зобов'язань. Ефективність використання наявних ресурсів, зокрема оборотного капіталу, впливає на фінансові результати та стабільність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

У магістерській роботі, що складається з трьох розділів, систематизовано наукові підходи до визначення сутності оборотного капіталу, узагальнено теоретичні та методичні засади його формування і використання. Здійснено оцінку ефективності використання оборотного капіталу та обґрунтовано напрями її підвищення. Загальний обсяг роботи становить 50 сторінок друкованого тексту, містить 9 таблиць і 5 рисунків. До списку використаних джерел увійшло 61 найменування.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і методичних аспектів формування та використання оборотного капіталу підприємства, аналіз його поточного стану й визначення шляхів підвищення ефективності використання.

Перший розділ має теоретичний характер і присвячений розкриттю сутності оборотного капіталу, його складових та методичних підходів до оцінки ефективності використання.

У другому розділі визначено структуру оборотних активів підприємства,

здійснено оцінку його формування та ефективності використання.

Третій розділ містить рекомендації та пропозиції, спрямовані на вдосконалення використання оборотного капіталу підприємства

Анотація

Магістерська кваліфікаційна робота виконана з метою дослідження теоретичних і прикладних аспектів оцінки формування та використання оборотного капіталу підприємства, а також напрямів його оптимізації.

У роботі узагальнено науково-методичні підходи до управління оборотним капіталом, розкрито його структуру та методику оцінювання ефективності використання. Проведено аналіз забезпечення підприємства оборотними активами та ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Сервісагротех». Визначено основні чинники, що впливають на ефективність використання, окреслено проблемні аспекти, що потребують покращення.

Ключові слова: оборотний капітал, оборотні активи, структура, забезпечення, ефективність використання, оптимізація.

The summary

The master's qualification work was carried out with the aim of studying the theoretical and applied aspects of assessing the formation and use of the enterprise's working capital, as well as the directions of its optimization. The work summarizes scientific and methodological approaches to working capital management, reveals its structure and methodology for assessing the effectiveness of use. An analysis of the provision of the enterprise with working assets and the effectiveness of the use of working capital of LLC «Serviceagrotech» was conducted. The main factors affecting the effectiveness of use were identified, and problematic aspects that require improvement were outlined.

Keywords: working capital, working assets, structure, provision, effectiveness of use, optimization.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	9
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ В ТОВ «СЕРВІСАГРОТЕХ» М. ВІННИЦЯ	18
2.1. Організаційна характеристика ТОВ «Сервісагротех» м. Вінниця	18
2.2. Аналіз структури та джерел формування оборотних активів підприємства	23
2.3. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу підприємства	29
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ	34
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44

ВСТУП

Розвиток ринкових відносин в Україні, а також досвід функціонування економічних систем розвинених країн світу свідчать про тісну залежність фінансових результатів діяльності підприємств від ефективності формування та раціонального використання ресурсного потенціалу. Результативність роботи підприємства значною мірою залежить від рівня використання його оборотного капіталу, так як важливою умовою стабільного розвитку будь-якого суб'єкта господарювання є його здатність забезпечувати безперервність відтворювальних процесів, що досягається завдяки оптимальній структурі, достатньому обсягу та ефективному використанню оборотних активів. Оборотні активи здійснюють оборот і трансформуються в грошові кошти в період одного операційного циклу. Раціональне використання цих активів є запорукою забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, формування оптимальної структури фінансування.

Прискорення або ж уповільнення оборотності оборотних засобів підприємства безпосередньо впливає на його економічні результати діяльності. Необгрунтоване або неефективне управління оборотними активами призводить до уповільнення оборотності капіталу, зниження прибутковості й загальної економічної ефективності. Саме тому питання, пов'язані з оцінкою, формуванням оптимальної структури та підвищенням ефективності використання оборотного капіталу, набувають особливого значення в умовах трансформаційних процесів та нестабільного економічного середовища.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних основ, методичних підходів і практичних аспектів оцінки використання оборотного капіталу підприємства, аналіз стану його формування та розробка напрямів підвищення ефективності використання.

Відповідно до поставленої мети визначено основні завдання дослідження:

- розкрити економічну сутність, структуру та складові елементи оборотного капіталу підприємства;
- дослідити науково-методичні підходи і методи оцінювання стану та ефективності його використання;

- провести аналіз стану, динаміки, та структури оборотного капіталу;
- оцінити показники ефективності використання оборотного активів досліджуваного підприємства;
- визначити напрями вдосконалення процесу ефективного управління оборотними активами в сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства.

Об'єктом дослідження виступає оборотний капітал ТОВ «Сервісагротех» м. Вінниця та ефективність його використання.

Інформаційну базу дослідження сформували наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем управління оборотним капіталом, статистичні дані, фінансова звітність підприємства - об'єкта дослідження, а також чинні законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи: монографічний - для узагальнення наукових поглядів щодо сутності оборотного капіталу; діалектичний і абстрактно-логічний - для теоретичних узагальнень; економіко-статистичний - для аналізу динаміки показників оборотних активів підприємства; порівняльний та аналітичний - для оцінки ефективності використання оборотного капіталу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ

ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання, особливо в аграрному секторі економіки, де вирішальне значення мають сезонність виробництва, природно-кліматичні ризики та необхідність оперативного управління ресурсами, важливою складовою ефективної діяльності підприємства виступають оборотні активи. Їх роль виходить далеко за межі уявлення про прості запаси чи грошові кошти. Вони становлять ту частину капіталу, яка забезпечує безперервність виробничого процесу, адаптивність підприємства до коливань ринкової кон'юнктури та фінансову гнучкість при прийнятті управлінських рішень [5].

Кожне підприємство, що здійснює виробничу чи комерційну діяльність, повинно володіти певним обсягом капіталу, який охоплює матеріальні, фінансові й нематеріальні ресурси, а також витрати, пов'язані з придбанням необхідних прав для забезпечення господарського процесу [35].

Оборотний капітал являє собою частину виробничого капіталу, вартість якого повністю переноситься на створений продукт чи надану послугу та повертається у грошовій формі після завершення кожного кругообігу [14]. Основне призначення оборотного капіталу полягає у забезпеченні безперервності процесу виробництва. Він посідає особливе місце у структурі капіталу підприємства, оскільки значною мірою визначає його фінансову стабільність, кредитоспроможність, ліквідність і рівень інвестиційної привабливості. Від ефективності управління оборотним капіталом залежать не лише результати господарської діяльності, а й ризики втрати платоспроможності чи банкрутства [12, с.26].

Особливість оборотних активів полягає в їхньому короткостроковому перебуванні в активах підприємства. На відміну від основних засобів, що використовуються протягом тривалого часу, оборотні ресурси швидко змінюють свою форму в процесі виробництва. Це дозволяє підприємству гнучко реагувати на зміни ринкової ситуації, водночас потребуючи чіткого планування й контролю за кожним етапом їх використання.

Перші теоретичні основи вчення про оборотність капіталу були закладені Адамом Смітом, який поділив капітал на основний і оборотний. Учений вважав, що капітал, який бере участь у процесі обігу, складається з двох частин: одна приносить дохід, а інша створює умови для його отримання. Саме А. Сміт уперше ввів у науковий обіг поняття «оборотний капітал», відносячи до нього грошові кошти, товари та запаси купця. Він також підкреслював, що основний капітал формується за рахунок оборотного, оскільки всі засоби виробництва створюються з матеріалів і ресурсів, що належать до його складу [35, с.273].

У зарубіжній економічній літературі оборотний капітал здебільшого розглядається як працюючий капітал - Working capital. Що визначається як різниця оборотних активів та короткострокових зобов'язань, тобто чистий оборотний капітал [50]. Проте ототожнення оборотного капіталу лише з чистими поточними активами звужує його економічну сутність. Адже у випадку, коли розрахункове значення буде від'ємним, можна зробити помилковий висновок про відсутність оборотного капіталу на підприємстві, що не відповідає реальній економічній природі цього показника [12].

Згідно з дослідженнями науковців, існують дві основні інтерпретації оборотного капіталу. З позиції бухгалтерського обліку оборотний капітал ототожнюється з чистим оборотним капіталом - різницею між поточними активами і короткостроковими зобов'язаннями. Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотний капітал визначено як «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [42].

Натомість фінансові аналітики під оборотним капіталом розуміють сукупність усіх поточних активів підприємства (грошових коштів, короткострокових фінансових інвестицій, дебіторської заборгованості, запасів тощо), що характеризує бруто-оборотний капітал [12].

Аналіз економічної літератури свідчить про відсутність єдиної позиції

щодо визначення сутності оборотних активів. У більшості випадків їх розглядають або як сукупність взаємопов'язаних ресурсів, що забезпечують кругообіг капіталу підприємства, або як активи, які повинні бути реалізовані, використані чи перетворені у грошову форму протягом одного операційного циклу (як правило, до одного року).

Так, Косарева І.П., Великий Ю.М. та Капустенко Ю.М. [20] визначають оборотний капітал як грошовий еквівалент предметів праці, які споживаються в межах одного операційного циклу. Коваленко О.В. [17] та Кравченко І. [21] розглядають категорію «оборотного капіталу» як мобільні (оборотні) активи з терміном використання до одного року, які обслуговують операційну діяльність і підтримують платоспроможність. За визначенням Чубки О.М. та Рудницької О.М. [53, с.180] – це авансована вартість у матеріальні й грошові ресурси, що гарантують безперервність виробництва та реалізації продукції.

Аналізуючи підходи до визначення поняття «оборотний капітал», що представлені у вітчизняній економічній літературі, можна зробити висновок, що більшість науковців пов'язують його із матеріальними активами, які забезпечують поточну діяльність підприємства. Основна увага приділяється характеристикам ліквідності, швидкості обігу та використання таких активів у межах одного року або операційного циклу, що підкреслює їхню ключову роль у підтриманні безперервності виробничого процесу.

У науковій і практичній літературі терміни «оборотний капітал», «оборотні кошти», «оборотні активи» часто вживаються як синоніми, однак це некоректно. Оборотний капітал виступає ширшим поняттям, яке охоплює всі оборотні засоби підприємства, незалежно від того, у якій сфері вони задіяні - виробничій чи у сфері обігу. Саме ефективна взаємодія між оборотними фондами та фондами обігу забезпечує цілісність кругообігу оборотного капіталу, його швидкість і здатність підтримувати безперервність господарської діяльності підприємства [32].

Залежно від участі у русі фінансових ресурсів, оборотний капітал підприємства поділяють на дві основні складові. До першої належать оборотні

кошти, вкладені у виробничу сферу, які забезпечують безперервність процесу виготовлення продукції. У науковій та економічній літературі їх прийнято визначати як оборотні фонди. Друга складова охоплює оборотні кошти, що функціонують у сфері обігу та забезпечують реалізацію готової продукції, розрахунки з контрагентами й повернення авансованих ресурсів у грошову форму - їх називають фондами обігу (рис. 1.1.).

Рис. 1.1. Складові оборотних активів підприємства [34]

У сільському господарстві структура оборотних активів має специфічні особливості, адже, окрім традиційних елементів - грошових коштів, дебіторської заборгованості та виробничих запасів - тут значну роль відіграють біологічні активи, насіння, добрива, паливно-мастильні матеріали тощо. Ці ресурси не лише забезпечують функціонування підприємства, а й безпосередньо

формують кінцевий продукт - сільськогосподарську продукцію. Тому економічна сутність оборотних активів у аграрній сфері полягає не лише в підтриманні кругообігу ресурсів, а й у створенні умов для отримання результату, який залежить від їх якісного та своєчасного використання.

Виробничі запаси займають найбільшу частку в структурі оборотного капіталу. Вони поділяються на запаси сільськогосподарського походження (насіння, корми, сировина для переробки) та промислового походження (добрива, засоби захисту рослин, паливо, запасні частини, будівельні матеріали, МШП). Їхній обсяг визначається масштабом виробництва, його спеціалізацією та потребою у безперервності технологічного процесу [5].

Особливістю аграрних підприємств є включення до складу оборотних засобів живих організмів – «біологічних активів». Відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи», біологічний актив - це тварина або рослина, що у процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію, створювати нові біологічні активи або приносити інші економічні вигоди [34].

Важливою характеристикою оборотного капіталу є його безперервний кругообіг, який охоплює три стадії: грошову, виробничу та товарну. На грошовій стадії відбувається авансування коштів для придбання запасів; у виробничій – створення продукції через використання ресурсів, праці та основних засобів; на товарній – реалізація готової продукції, що завершується поверненням капіталу у грошовій формі й початком нового циклу.

Для забезпечення безперервності виробничого процесу підприємство повинно мати достатній обсяг власного оборотного капіталу, який формується зі стійких внутрішніх джерел. Він відображає частину оборотних активів, що фінансуються власним капіталом. Базова потреба підприємства в оборотному капіталі покривається насамперед за рахунок власних ресурсів.

Джерела формування оборотного капіталу поділяються на: власні (прирівняні до власних), позикові та залучені кошти (рис. 1.2).

Власний оборотний капітал відіграє ключову роль у фінансовій стабільності підприємства, аналогічно до показника фінансової автономії, який характеризує частку власного капіталу у загальній структурі фінансування.

Рис. 1.2. Джерела формування оборотного капіталу підприємства [58].

Залучений і позиковий капітал є важливими джерелами фінансування оборотних активів. До залученого капіталу належать кредиторська заборгованість, фонди споживання, резерви майбутніх витрат. Найбільшу вагу має кредиторська заборгованість перед постачальниками, що виникає через відстрочку платежів за поставлені ресурси, фактично виконуючи функцію короткострокового фінансування діяльності підприємства.

Позиковий капітал включає банківські та комерційні кредити, довго- і короткострокові позики, інвестиційні кредити. Банківські кредити є найдорожчим джерелом фінансування, оскільки потребують сплати відсотків, що формують вартість позикового капіталу.

Вибір оптимальної структури джерел фінансування дає змогу визначити доцільне співвідношення між власними та залученими коштами.

Ефективність управління оборотними активами безпосередньо впливає на прибутковість підприємства: надмірні запаси або їх дефіцит можуть призвести до фінансових втрат. Тому планування та аналіз використання оборотного капіталу є не лише елементом контролю витрат, а й стратегічним завданням, що визначає фінансові результати діяльності.

Важливим елементом управління є визначення оптимального розміру власного оборотного капіталу, достатнього для підтримання фінансової рівноваги підприємства у короткостроковій перспективі [4].

Оборотні активи відображають напрям використання капіталу, інвестованого у господарську діяльність підприємства. Вони є результатом авансування оборотного капіталу, який забезпечує безперервність виробничого процесу. У процесі кругообігу капіталу оборотні активи сприяють поверненню вкладених коштів, створюючи умови для їх повторного використання. Після завершення кожного операційного циклу оборотний капітал начебто припиняє своє існування в первісній формі, однак відтворюється знову завдяки реалізації готової продукції та надходженню коштів від погашення дебіторської заборгованості [35].

Основні завдання аналізу оборотного капіталу полягають у:

- оцінці його структури, динаміки та оборотності;
- дослідженні складу та руху запасів і дебіторської заборгованості;
- аналізі короткострокових фінансових вкладень та грошових коштів;
- розробці рекомендацій щодо поліпшення структури й прискорення обороту активів [60].

Ефективність використання оборотного капіталу визначається за такою системою показників.

1. Робочий капітал показує, яка величина оборотного капіталу сформована за рахунок власних коштів підприємства.

2. Маневреність робочого капіталу показує, яка частина робочого капіталу вкладена у запаси.

3. Оборотність оборотних активів (капіталу) - коефіцієнт трансформації, розраховується як відношення чистої виручки (доходу) від реалізації продукції до вартості коштів, інвестованих в активи. Цей показник характеризує величину чистого доходу, що припадає на одиницю вкладених грошових коштів в активи підприємства [16].

4. Тривалість одного обороту оборотних активів (капіталу) розраховується як кількість днів у році (360) по відношенню до коефіцієнту оборотності оборотних активів (капіталу). Значення коефіцієнта демонструє період, протягом якого оборотні активи здійснюють один повний оборот. Цей показник вказує на ефективність управління оборотними активами підприємства. Бажаним є зниження показника протягом періоду дослідження. Така тенденція вказує на ефективний фінансовий менеджмент [37].

5. Коефіцієнт оборотності обігових коштів визначається як відношення виручки від реалізації продукції до суми обігових коштів підприємства. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів характеризує швидкість обороту оборотних коштів, тобто можливість використання оборотних коштів (кількість разів на рік). Чим більшою є швидкість тим краще працює підприємство.

6. Період одного обороту обігових коштів має вираження кількості днів у році (360) по відношенню до коефіцієнту оборотності обігових коштів. Час

обороту оборотних коштів показує, скільки днів в середньому триває один оборот оборотних коштів. Що вищою є швидкість обороту оборотних коштів, тим меншою є тривалість їх обороту, тим ефективніше використовуються оборотні кошти.

7. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує на скільки раз виручка від реалізації більше дебіторської заборгованості, та визначається як відношення виручки від реалізації продукції до середньої дебіторської заборгованості підприємства. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує швидкість розрахунку дебіторів з підприємством. Чим вищим є коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, тим ефективнішою є політика управління дебіторською заборгованістю.

8. Час обороту дебіторської заборгованості показує середнє число днів, необхідне для стягнення заборгованості. Показник розраховується як відношення середньорічної суми дебіторської заборгованості до величини щоденної виручки [57].

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ В ТОВ «СЕРВІСАГРОТЕХ» М. ВІННИЦЯ

2.1. Організаційна характеристика ТОВ «Сервісагротех» м. Вінниця

ТОВ «Сервісагротех» зареєстроване 12.03.2015р. і входить до Групи компаній «Кусто Агро», що є частиною міжнародного холдингу Kusto Group, «Кусто Агро» здійснює свою діяльність на території України, впроваджуючи сучасні технології, що підвищують ефективність сільського господарства та мінімізують негативний вплив на навколишнє середовище. «Кусто Агро» – вертикально-інтегрована компанія в аграрному секторі України. Компанія експортує сільськогосподарську продукцію в країни Європи, Південно-східної Азії та Північної Африки.

ТОВ «Сервісагротех» відноситься до підприємств агропромислового комплексу України. Юридично підприємство зареєстроване у м. Вінниця. Товариство проводить свою діяльність на територіях Вінницької, Житомирської та Хмельницької областей.

Основним видом діяльності Товариства є надання якісних послуг сільськогосподарського призначення, послуг автоперевезень. Також Товариство надає послуги ремонту та обслуговування сільськогосподарської техніки та автотранспорту, займається збором, доробкою та торгівлею сільськогосподарської продукції та товарів сільськогосподарського призначення. Ще одним, окремим видом діяльності є надання в оренду власної сільськогосподарської техніки, в тому числі з обслуговуючим персоналом.

Статутний капітал ТОВ «Сервісагротех» становить 2 591 013 гривень. За 2024 рік Товариство отримало виручку у розмірі 230 243 тисяч гривень.

Обсяг виручки отриманої підприємством у 2021 році збільшився - підприємство досить швидко адаптувалося до карантинних обмежень внаслідок пандемії COVID-19 і було отримано прибуток порівняно із збитком 2020 року. Проте, з початком повномасштабної війни, валовий дохід значно зменшився,

особливо у 2023 році, відповідно, погіршилися також інші економічні показники (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Основні економічні показники діяльності ТОВ «Сервісагротех»

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024р. до 2020р.,+,-
Виручка від реалізації, тис. грн	333422	472996	359126	201626	230243	-103179
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	314452	441991	380992	214222	194414	-120038
Валовий прибуток від реалізації, тис. грн	18970	30975	- 21866	- 12596	35829	16859
Інші операційні доходи, тис. грн	4093	10249	13683	7453	13555	9462
Адміністративні витрати, тис. грн	10073	15253	15310	13488	11709	1636
Витрати на збут продукції тис. грн	843	7844	12459	6303	13356	12513
Інші операційні витрати, тис. грн	11985	19529	30646	3166	6229	- 5756
Прибуток (збиток) від операційної діяльності, тис. грн	162	- 1402	- 66598	- 28100	18090	17928
Фінансові доходи, тис. грн	2348	19247	452	5198	9998	7650
Фінансові витрати, тис.грн	23209	9606	24553	15767	23530	321
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	- 20692	7714	- 90699	- 38674	4488	25180

Оцінка динаміки основних економічних показників діяльності ТОВ «Сервісагротех» за 2020–2024 рр. свідчить про нестабільність розвитку підприємства, що проявляється у коливаннях доходів, витрат та фінансових результатів.

Виручка від реалізації продукції є ключовим індикатором ділової активності підприємства. Упродовж досліджуваного періоду спостерігаємо значні коливання: зростання і досягнення максимуму у 2021р. (472996 тис. грн), а з початком війни - зменшення до мінімального значення (201626 тис.грн) у 2023 році. У 2024 році відмічаємо деяке підвищення показників, проте у порівнянні з базовим роком спостерігається зниження на 103179 тис. грн, що свідчить про зменшення обсягів реалізації продукції та надання послуг, як

реакція на кризу у зв'язку із повномасштабною війною, втратою частини виробничого потенціалу в аграрній сфері, порушенням логістичного сполучення та експортно-імпортних зв'язків, інфляцією. Така тенденція негативно впливає на фінансову стійкість підприємства, оскільки зменшує його можливості щодо формування прибутку.

Повна собівартість реалізованої продукції у 2021 році істотно зросла до 441991 тис. грн, проте у подальшому мала спадну динаміку і становила у 2024 році 194414 тис. грн. Зменшення собівартості на 120038 тис. грн порівняно з 2020 роком свідчить про скорочення виробничої діяльності, а також підвищення ефективності управління витратами та оптимізацію виробничих процесів. Валовий прибуток від реалізації у 2020–2024 рр. характеризується нестабільністю. Після зростання у 2021 році (30975 тис. грн) підприємство зазнало збитків у 2022–2023 рр., що пояснюється перевищенням витрат над доходами. Однак у 2024 році спостерігається суттєве покращення – валовий прибуток досяг 35829 тис. грн, що на 16859 тис. грн більше, ніж у базовому періоді. Така позитивна динаміка свідчить про часткове відновлення прибутковості діяльності.

Інші операційні доходи протягом аналізованого періоду зростали, що є свідченням диверсифікації джерел прибутку та раціонального використання активів підприємства. Їх обсяг збільшився з 4093 тис. грн у 2020р. до 13555 тис. грн у 2024 р., що позитивно вплинуло на загальний фінансовий результат.

Витрати на збут мають стійку тенденцію до зростання, що пояснюється зростанням вартості транспортування продукції, оплати праці, внаслідок інфляційних процесів. Інші операційні витрати у 2024 році скоротилися до 6229 тис. грн, що на 5756 тис. грн менше порівняно з 2020 роком. Зменшення неосновних витрат є позитивною тенденцією, яка сприяє підвищенню рівня операційної рентабельності.

Фінансові доходи мали позитивну динаміку, збільшившись із 2348 тис. грн у 2020 році до 9998 тис. грн у 2024 році, що свідчить про ефективне управління фінансовими активами та можливе розширення інвестиційної

діяльності. Фінансові витрати залишалися відносно стабільними, незмінність цього показника свідчить про контрольовану кредитну політику підприємства та стабільність фінансових зобов'язань.

Чистий фінансовий результат за аналізований період демонструє відновлення платоспроможності підприємства. Після відновлення прибутковості у 2021 році, початок війни у 2022 році став серйозним викликом для підприємства. В умовах воєнної агресії у 2022 році, до традиційних операційних та ринкових ризиків додалися також воєнно-політичні та економічні ризики, наслідки яких практично неможливо передбачити.

Для Товариства 2022 рік став роком пошуку нових можливостей в сфері експорту та логістики. Через закриття портів в підприємстві відкрили нові шляхи експорту через Польщу, Молдову, Румунію та Угорщину, що значно підвищило вартість витрат пов'язаних з реалізацією продукції. А враховуючи економічну кризу, зупинення деяких виробничих процесів на початку року і значне зростання собівартості, у 2022 році результатом господарської діяльності ТОВ «Сервісагротех» був збиток у сумі 90699 тис.грн. У 2020 році підприємство зазнало збитків у розмірі 20692 тис. грн, як наслідок а у 2021 то у 2024 році отримало чистий прибуток 4488 тис. грн. У 2024 році підприємство досягло відновлення прибутковості та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, що є позитивною передумовою для зміцнення його конкурентоспроможності на ринку.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що протягом 2022–2023 рр. діяльність ТОВ «Сервісагротех» характеризувалася періодами фінансової нестабільності, проте у 2024 році підприємство демонструє позитивні тенденції. Скорочення адміністративних і операційних витрат, а також зростання валового та операційного прибутку свідчать про підвищення ефективності управління виробничими ресурсами. Водночас підприємству доцільно продовжити роботу над підвищенням обсягів реалізації продукції та послуг і оптимізацією витрат на збут, що забезпечить стабільне зростання рентабельності й конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі.

Протягом останніх років на підприємстві простежується тенденція до скорочення чисельності персоналу (рис.2.1). Така динаміка є результатом як скорочення обсягів діяльності, так і удосконалення організаційної структури, упровадження сучасних технологій та автоматизації окремих виробничих процесів. Зменшення кількості працівників також пов'язане з оптимізацією витрат і прагненням підвищити ефективність використання трудових ресурсів.

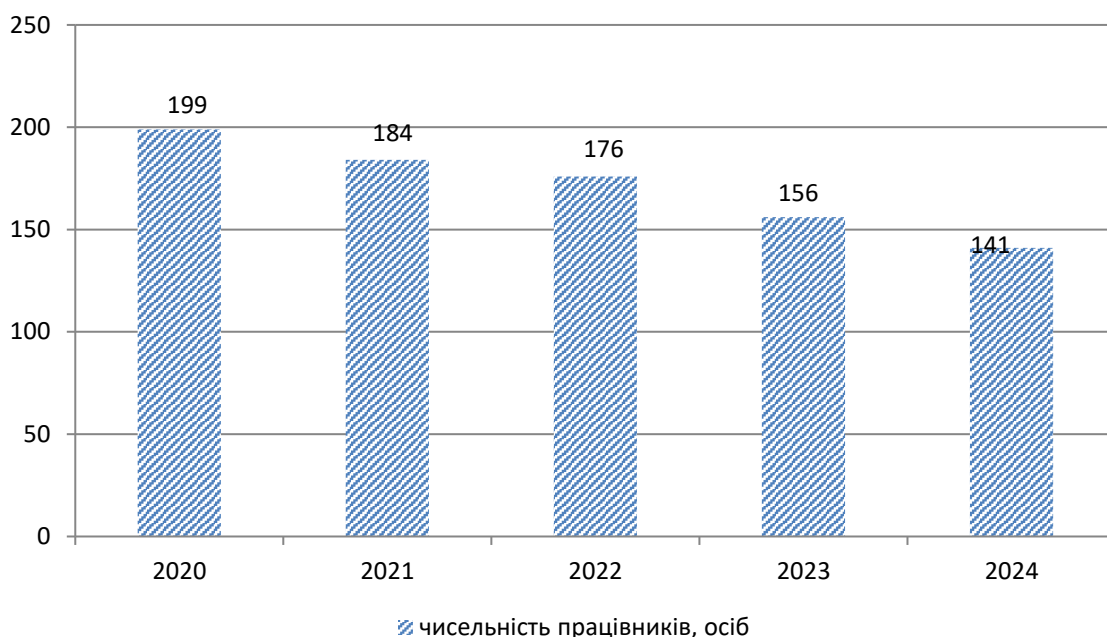

Рис.2.1. Чисельність працівників в ТОВ «Сервісагротех» за 2020-2024рр.

Разом із тим, скорочення штату працівників із 199 осіб у 2020р. до 141 осіб у 2024р. може мати подвійний ефект: з одного боку, воно сприяє підвищенню продуктивності праці та зниженню витрат на утримання персоналу, а з іншого - створює ризики кадрового дефіциту, втрати досвідчених працівників і зниження мотивації колективу. Тому важливим завданням підприємства є забезпечення балансу між оптимізацією чисельності персоналу та збереженням трудового потенціалу.

Слід зауважити, що результати діяльності в останні роки не забезпечують відтворення ресурсного потенціалу підприємства. Отже, необхідно шукати більш ефективні шляхи щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів для забезпечення діяльності підприємства.

2.2. Оцінка складових та джерел формування оборотного капіталу

Результати діяльності будь-якого підприємства значною мірою зумовлюється обсягом і структурою його активів, зокрема основного й оборотного капіталу, а також співвідношенням між ними. Оборотний капітал відіграє ключову роль у забезпеченні безперервності виробничого процесу, адже саме від його достатності та раціонального використання залежить якість готової продукції, швидкість виробничого циклу та рівень витрат, пов'язаних із виготовленням і реалізацією товарів.

Засоби та предмети праці виступають визначальним чинником, який безпосередньо впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємства. Для більш повного розуміння цього впливу у таблиці 2.2 подано структуру активів підприємства.

Таблиця 2.2

Наявність і структура активів ТОВ «Сервісагротех»

Фонди	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Необоротні активи	147982	54,7	120592	37,3	82959	30,3	94609	37,4	86042	25,9
в т. ч. основні засоби (залишкова вартість)	145237	53,6	117639	36,3	80886	29,5	50722	20,0	40430	12,2
Оборотні активи	122711	45,3	203091	62,7	190892	69,7	157730	62,3	245813	73,9
Всього активів	270693	100	323683	100	273851	100	253086	100	332634	100

Вартість необоротних активів, і в тому числі основних засобів, має тенденцію до зниження впродовж досліджуваного періоду, при цьому вартість основних засобів в 3,5 разів зменшилась у 2024 році, проти 2020 року. За досліджуваний період вартість оборотних активів значно зросла у 2024 році, при цьому збільшилась їх частка до 73,9% у загальній сумі активів ТОВ «Сервісагротех».

Проте у 2022-2023 роках вартість оборотних активів ТОВ «Сервісагротех» зменшилась порівняно із 2021 роком, що свідчить про зменшення об'ємів операційної діяльності в період кризи, а також намагання оптимізувати обсяги запасів та мінімізувати дебіторську заборгованість.

Слід зазначити, що зміна вартості оборотних активів не завжди має однозначно позитивний або негативний характер. Так, збільшення оборотних засобів може свідчити як про розширення діяльності, так і про неефективне використання ресурсів, наприклад, у разі зростання дебіторської заборгованості чи накопичення надлишкових запасів. Водночас скорочення оборотних коштів унаслідок прискорення їх оборотності є сприятливою тенденцією, що свідчить про підвищення ефективності використання оборотного капіталу [52].

У таблиці 2.3 представлено динаміку зміни вартості та структури оборотних активів ТОВ «Сервісагротех» за аналізований період, що дає змогу оцінити характер цих трансформацій і визначити основні тенденції їх розвитку.

Таблиця 2.3

Динаміка складу та структури оборотних активів у ТОВ «Сервісагротех»

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
I. Оборотні фонди	18794	15,3	28464	14,0	21875	11,5	21073	13,4	24674	10,0
Виробничі запаси	15949	13,0	25514	12,6	21532	11,3	20895	12,3	24477	9,9
Витрати майбутніх періодів	2845	2,3	2950	1,4	343	0,2	178	0,1	197	0,1
II. Фонди обігу	103917	84,7	174627	86,0	169017	88,5	136657	86,6	221139	90,0
Товари	63058	51,4	96815	47,7	86057	45,1	34611	21,9	30395	12,4
Дебіторська заборгованість	40029	32,6	72528	35,7	76297	40,0	43468	27,6	40054	16,3
-в т.ч. за товари, послуги	3865	3,1	7468	3,7	49126	25,7	16141	10,2	7334	3,0
Грошові кошти	830	0,7	5284	2,6	6663	3,5	58578	37,1	150690	61,3
Всього оборотних активів	122711	100	203091	100	190892	100	157730	100	245813	100

За період 2020-2024 рр. спостерігається тенденція до зростання загального обсягу оборотних активів підприємства. Якщо у 2020 році їх величина становила 122711 тис. грн, то у 2024 році вона досягла 245813 тис. грн, що свідчить про нарощення фінансових ресурсів, залучених у поточну діяльність.

У структурі оборотних активів провідне місце стабільно займають фонди обігу, частка яких протягом досліджуваного періоду збільшилась із 84,7% у 2021 році до 90,0% у 2024 році. Відповідно, частка оборотних фондів у структурі оборотних активів є незначною і має незначну тенденцію до скорочення – 10,0% у 2024р.

Основним елементом оборотних фондів виступають виробничі запаси, хоча їх питома вага у загальному обсязі оборотних активів є не значною (9,9 у 2024р.). Зменшення вартості виробничих запасів свідчить про оптимізацію складських залишків та скорочення періоду поставок. Витрати майбутніх періодів мають незначну частку у складі оборотних активів (0,1–2,3 %), що є характерним для підприємств обслуговуючої сфери, де вони відіграють допоміжну роль у забезпеченні виробничого процесу.

Значну частину фондів обігу становить дебіторська заборгованість, відмічаємо зменшення її суми у 2024 році до 40054 тис. грн, що становить 16,3 % загальних оборотних активів. Вказана зміна показника може свідчити про зменшення кредитних ризиків у взаємовідносинах із контрагентами.

Також, більш ніж вдвічі за досліджуваний період, зменшились залишки товарів на дату балансу. Водночас грошові кошти демонструють позитивну динаміку зростання: з 830 тис. грн у 2020 році до 150690 тис. грн у 2024 році, що вказує пришвидшення термінів реалізації товарів. Це свідчить про посилення ліквідності підприємства та зростання його фінансової гнучкості.

Структура оборотних коштів характеризується значними відмінностями між різними галузями економіки. Вона формується під впливом складу й структури виробничих витрат, умов постачання матеріальних ресурсів, особливостей реалізації продукції (виконаних робіт, наданих послуг) і системи

розрахунків із контрагентами. Зазначені зміни у складі та структурі оборотних активів ТОВ «Сервісагротех» в цілому впливають на покращення якісної структури оборотних фондів. Для подальшого підвищення ефективності використання оборотного капіталу доцільно зосередити увагу на оптимізації структури запасів, скороченні дебіторської заборгованості та підтриманні достатнього рівня грошових коштів для забезпечення фінансової стійкості.

Частка дебіторська заборгованість в складі оборотних фондів є негативним явищем, оскільки це призводить до зниження ефективності використання оборотних коштів та погіршує результати діяльності підприємства. Структуру дебіторської заборгованості розглянемо в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка та структура дебіторської заборгованості ТОВ «Сервісагротех»

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Дебіторська заборгованість	40029	100	72528	100	76297	100	43468	100	40054	100
- в т.ч. за товари, послуги	3865	9,7	7468	10,3	49126	64,4	16141	37,1	7334	18,3
- за виданими авансами	22046	55,0	53650	74,0	25074	32,8	25343	58,3	25016	62,5
- за розрахунками з бюджетом	14047	35,1	11290	15,5	2064	2,7	1967	4,5	7691	19,2
- інша поточна дебіторська заборгованість	71	0,2	120	0,2	33	0,05	17	0,03	13	0,03

Значна частина дебіторської заборгованості підприємства становить дебіторська заборгованість за виданими авансами, особливо у 2021 році, а також торгова - за реалізовані товари і послуги, особливо у 2022-2023 роках. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом є не такою значною як торгова і за виданими авансами, і включає переплату ПДВ.

Основну частину дебіторської заборгованості Товариства становлять розрахунки з підприємствами групи Kusto Agro, що свідчить про високий рівень імовірності її повного погашення. На думку керівництва, наявна

інформація не вимагає створення додаткових резервів під фінансові активи, оскільки ризики неповернення оцінюються як мінімальні.

Проте, враховуючи ситуацію в країні, в підприємства інколи виникають труднощі щодо повернення дебіторської заборгованості. Так, у 2021 році ТОВ «Сервісагротех» отримав судове рішення щодо стягнення з ТОВ «Мінерал-Агропостач» на свою користь боргу - 7789768 грн. 00 коп. попередньої оплати за товари (дебіторська заборгованість за виданими авансами сформована у 2020 році). Проте, у зв'язку із неплатоспроможністю боржника, заборгованість визнано безнадійною та списано на витрати.

Також, у 2024 році керівництвом підприємства було прийнято рішення сформувати резерв сумнівних боргів за тими сумами дебіторської заборгованості за товари, роботи чи послуги, щодо яких існують сумніви у своєчасному їх погашенні. Розмір створеного резерву становить 26 тис. грн.

Функціонування оборотних коштів починається з моменту їх формування та раціонального розміщення. Ефективне розміщення є важливою складовою управління оборотним капіталом і має свої особливості не лише між різними галузями, а й серед підприємств однієї сфери діяльності. На це впливають такі чинники, як вид господарської діяльності, масштаб виробництва, рівень технологічного розвитку, тривалість виробничого циклу, а також система постачання ресурсів і реалізації готової продукції [57].

Визначити однозначний вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства доволі складно. З одного боку, вона «заморожує» частину фінансових ресурсів, що може спричинити зростання витрат на обслуговування боргів через необхідність залучення кредитів. З іншого боку, надання клієнтам товарного кредиту сприяє збільшенню обсягів продажу, адже відтермінування платежу є конкурентною перевагою на ринку. Якщо витрати на залучення додаткових фінансових ресурсів перевищують вигоди від зростання реалізації, тоді зниження оборотності дебіторської заборгованості позитивно позначається на результатах діяльності. У протилежному випадку - підвищення оборотності цієї заборгованості покращує фінансові показники підприємства [54].

Оцінювання фінансового потенціалу підприємств в умовах ринкових відносин особливо є важливим для забезпечення його фінансової стабільності та надійності. Фінансовий стан безпосередньо впливає на рівень забезпеченості оборотним капіталом і значною мірою визначається якістю та структурою як власного, так і залученого капіталу (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка джерел утворення капіталу ТОВ «Сервісагротех», тис.грн

Пасив балансу	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення, 2024р. до 2020р, +,-
1. Джерела формування майна –разом	270693	232702	373851	253086	232634	- 38059
1.1. Власний капітал	-27748	-20026	-110725	-164480	-160008	- 132260
Статутний капітал	2591	2591	2591	2591	2591	-
Капітал у дооцінках						
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-30338	-22617	- 113316	-167071	-162599	- 132261
1.2. Залучений капітал:	298441	343728	384576	417566	492642	194201
Інші довгострокові зобов'язання	48184	725	-	-	-	- 48184
Короткострокові кредити банків	-	19439	69997	37982	-	-
Кредиторська заборгованість:						
- за довгостроковим зобов'язанням	26675	47560	725	-	93068	66393
- за товари, роботи, послуги	38991	66791	57965	23558	113783	74792
- з бюджетом	1	185	50	118	846	845
- зі страхування		16	-	-	27	27
- з оплати праці	59	43	-	59	60	1
- за одержаними авансами	41	31145	4075	-	-	41
Поточні забезпечення	1595	3653	6230	2420	2602	1007
Інші поточні зобов'язання	182895	174171	245534	353429	282256	99361

Необхідність у власному капіталі обумовлена вимогами самофінансування підприємства. Власний капітал є основою незалежності підприємства, проте його значення за досліджуваний період є від'ємним, враховуючи збитковість діяльності підприємства за досліджуваний період відмічаємо значне збільшення вартості залученого капіталу, зокрема, кредиторської заборгованості [12]. У 2021-2023 роках ТОВ «Сервісагротех» для

забезпечення діяльності змушене було залучити кошти оформивши короткострокові кредити у банку ПУМБ.

Оптимальна структура капіталу підприємства являє собою співвідношення використання власних і залучених фінансових ресурсів (капіталу), за якого забезпечується максимізація ринкової вартості підприємства та мінімізується вартість залученого капіталу. Варто зауважити, що структура капіталу підприємства визначає не тільки фінансову, а й операційну та інвестиційну діяльність [19]. Від того, наскільки оптимальне співвідношення власного і залученого капіталу, багато в чому залежить фінансовий стан підприємства та результати роботи підприємства.

Розмір власного капіталу безпосередньо впливає на рівень залежності підприємства від кредиторів, позичальників та інших фінансових установ, у яких підприємство позичало кошти.

Підвищення питомої ваги власного капіталу підприємства призводить до позитивної тенденції впливу на господарську діяльність підприємства. У свою чергу, висока питома вага позикового капіталу підприємства потребує додаткових витрат та зменшує ліквідність балансу підприємства, підвищує рівень фінансових ризиків [9].

2.3. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу підприємства

Враховуючи стан економіки, існуючі загрози для здійснення господарської діяльності, перед підприємствами постає необхідність пошуку найбільш ефективних і раціональних способів формування та використання оборотного капіталу, що сприятиме досягненню ними стабільного рівня розвитку.

З огляду на істотні коливання вартості оборотних активів, зростає значення детального аналізу ефективності їх використання. Економічну ефективність застосування основних виробничих фондів зазвичай

характеризують показниками фондівддачі та фондомісткості продукції, тоді як оцінювання ефективності використання оборотного капіталу здійснюють за допомогою коефіцієнтів оборотності оборотних активів, обігових коштів, дебіторської заборгованості та тривалості одного обороту.

Рівень ефективності використання оборотних активів визначають у співвідношенні з обсягом виручки від реалізації товарної продукції та послуг. Розраховані показники наведені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Рівень ефективності використання оборотних активів

ТОВ «Сервісагротех»

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. до 2020 р.+, -
Виручка від реалізації всієї продукції, тис. грн.	333422	472996	359126	201626	230243	-103179
Вартість оборотних активів, тис. грн.	122711	203091	190892	157730	245813	123102
Вартість обігових коштів, тис. грн.	103917	174627	169017	136657	221139	117222
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	40029	72528	76297	43468	40054	25
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,72	2,33	1,88	1,28	0,93	-1,79
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,37	0,43	0,53	0,78	1,07	+0,7
Тривалість обороту оборотних активів, днів	132,4	154,5	191,5	281,3	387,1	254,7
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	3,21	2,71	2,12	1,48	1,04	- 2,17
Період одного обороту обігових коштів, днів	112,1	132,8	169,8	243,2	346,2	234,1
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,33	6,52	4,71	4,64	5,74	- 2,59
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	43,2	55,2	76,4	77,6	62,7	20,4

За даними таблиці 2.6 за 2023-2024 роки простежується значне зменшення виручки від реалізації товарів та послуг порівняно із передніми роками. Проте, вартість оборотних активів підприємства зростала у 2021-2024 роках, порівнюючи з базовим 2020 роком. Особливо значне зростання вартості оборотних активів відмічаємо у 2024 році, за рахунок значного збільшення вартості обігових коштів, що негативно вплинуло на зменшення показників ефективності використання оборотного капіталу.

Так, коефіцієнт оборотності, який відображає кількість повних оборотів, здійснених оборотними активами протягом року, у 2020 році становив 2,72, і в подальшому зменшувався до 0,93 у 2024 році. Отже, в останньому році досліджуваного періоду оборотні активи здійснили менше одного обороту. Відповідно, тривалість одного обороту у 2024 році збільшилася до 387,1 днів, тоді як у 2020 році вона дорівнювала 132,4 дня, що втричі менше.

Отже, ефективність використання оборотних активів у ТОВ «Сервісагротех» за досліджуваний період помітно знизилась. Основними причинами цього є складна економічна ситуація в країні, скорочення обсягів аграрного виробництва та зниження платоспроможності контрагентів.

Для більш повної характеристики фінансового стану підприємства використовуються показники ліквідності, що відображають співвідношення найбільш ліквідних активів (грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень, дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань. Результати розрахунків ліквідності (платоспроможності) ТОВ «Сервісагротех» подані у таблиці 2.7.

З аналізу даних таблиці 2.7 видно, що ліквідність підприємства за останні роки зазнала істотних змін. Коефіцієнт загальної ліквідності, що характеризує ступінь покриття поточних зобов'язань оборотними активами, найвищим був у 2021 році, проте його значення за весь період було значно меншим за нормативне, що вказує на дефіцит обігових коштів для своєчасного погашення короткострокових боргів.

Таблиця 2.7

Показники ліквідності (платоспроможності) ТОВ «Сервісагротех»

Показники	Розрахунок	Оптимальне значення	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт (поточної) загальної ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	>1	0,49	0,59	0,49	0,38	0,50
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	0,2...0,3	0,01	0,02	0,02	0,14	0,3
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Дебіторська заборгов.}}{\text{Кредиторська заборгов.}}$	0,8-1,0	0,61	0,50	1,21	1,83	0,22

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує, яку частину короткострокових боргів підприємство може погасити негайно за рахунок грошових коштів, хоч і мав тенденцію до зростання, проте нормативного значення було досягнуто лише у 2024 році. Це свідчить про обмежену спроможність підприємства своєчасно розраховуватись за поточними зобов'язаннями.

Значення співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості у 2020–2021 роках та у 2024 році було нижчим за нормативне. Тільки у 2022–2023 роках підприємство мало змогу покривати кредиторську заборгованість дебіторською (коефіцієнт ≥ 1).

Оптимальним вважається значення цього показника близьке до одиниці або більше, оскільки в такому разі підприємство має можливість кредитувати своїх клієнтів за рахунок коштів постачальників. Тому важливо постійно контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей і прагнути до його зниження. Скорочення періоду погашення заборгованостей без зменшення обсягів реалізації продукції є позитивною ознакою ефективного управління фінансовими потоками.

Рациональне управління оборотними активами відіграє визначальну роль у забезпеченні стабільності підприємства. Саме від ефективності управління

запасами, грошовими коштами та іншими складовими оборотного капіталу залежить фінансова стійкість і рівень рентабельності діяльності. Варто зазначити, що висока оборотність активів не завжди є позитивним явищем, оскільки може свідчити про нераціональне управління запасами чи недостатність ресурсів для виробництва.

Забезпечення підприємства необхідними ресурсами та їх оновлення безпосередньо пов'язане з фінансовими результатами його діяльності. У свою чергу, прибутковість підприємства залежить від ефективності використання ресурсного потенціалу, зокрема оборотного капіталу. Отже, між рівнем розвитку ресурсного потенціалу та фінансовими результатами діяльності існує тісний взаємозв'язок.

РОЗДІЛ 3. НАПЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ.

Прискорення швидкості обороту оборотних засобів на підприємствах є одним із головних шляхів підвищення ефективності використання оборотного капіталу, більш раціонального використання матеріальних та фінансових ресурсів. Аналіз використання оборотних засобів підприємства включає проведення комплексного аналізу основних факторів які впливають на прискорення оборотності оборотних засобів. аналізу ступеня забезпеченості фінансовими та кредитними ресурсами оборотних засобів підприємств, виходячи із впливу окремих факторів.

Підвищення ефективності використання оборотних засобів представляє собою комплексну проблему. Її успішне рішення безпосередньо пов'язане із удосконаленням організації та управління виробництвом, покращення матеріально-технічного постачання і збуту, посиленням фінансового та кредитного впливу на швидкість обороту ресурсів [26].

Оборотні активи підприємства є ключовим елементом його ресурсного потенціалу, ефективне використання яких забезпечує досягнення максимального економічного результату як у поточному, так і в перспективному періодах діяльності.

Об'єктом управління оборотними активами виступають товарно-матеріальні запаси на етапах їх формування, зберігання і реалізації, дебіторська заборгованість, грошові кошти, а також економічні відносини, що виникають у процесі обігу оборотного капіталу [24].

Раціональне використання оборотного капіталу забезпечує підвищення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Це, у свою чергу, сприяє своєчасному виконанню розрахункових зобов'язань і створює умови для стабільного функціонування суб'єкта господарювання.

Для вдосконалення економічного механізму формування й використання оборотного капіталу ТОВ «Сервісагротех» доцільно впроваджувати заходи,

спрямовані на збільшення грошових потоків та підвищення ефективності їх використання. Оскільки основним джерелом надходження коштів є операційна діяльність, першочергового значення набувають заходи, які забезпечують зростання обсягів реалізації продукції та прискорення оборотності ресурсів. Одним із стратегічних напрямів підвищення обсягів реалізації в довгостроковій перспективі є підвищення якості продукції підприємства. Раціональне використання оборотного капіталу сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства та рівня його платоспроможності. Тоді підприємство своєчасно і повністю виконує свої розрахунково-платіжні зобов'язання, що дозволяє успішно здійснювати комерційну діяльність.

Шляхи вдосконалення управління оборотним капіталом доцільно розглядати з позицій його формування та використання. Формування оборотних активів може здійснюватися як за рахунок власних, так і позикових джерел, насамперед поточних зобов'язань. Для зміцнення фінансової стійкості підприємство повинно надавати перевагу фінансуванню за рахунок власного капіталу[3]. На початковому етапі діяльності це відбувається через створення статутного фонду, а надалі - шляхом реінвестування прибутку, який є найоперативнішим та найзручнішим джерелом поповнення оборотних коштів.

Основними перевагами власних джерел фінансування є простота їх використання, більша ефективність за показником прибутковості та мінімізація ризику фінансової нестабільності й банкрутства [25]. Водночас, у виняткових випадках можливе використання позапланових ресурсів: перерозподіленого прибутку, прострочених або пролонгованих кредитів, а також кредиторської заборгованості. Такі джерела можуть застосовуватися лише тимчасово, наприклад, для оперативного покриття дефіциту коштів через несвоєчасні надходження від покупців, оскільки постійне їх використання свідчитиме про слабкий фінансовий менеджмент і може негативно вплинути на ділові відносини з контрагентами. У разі недостатності власних коштів підприємство може залучати короткострокові кредити або товарні позики [23].

У діяльності ТОВ «Сервісагротех» джерелом фінансування оборотних

активів у 2020 році були довгострокові кредити, а у 2021-2023 роках - короткострокові кредити та кредиторська заборгованість. Перевагою останньої є її безвідсотковий характер, однак важливо враховувати обмежені строки її погашення, щоб уникнути фінансових санкцій і погіршення взаємин із постачальниками.

До основних організаційно-економічних напрямів економії матеріальних ресурсів належать:

- удосконалення системи нормування та планування матеріалоемності продукції, розробка і впровадження технічно обґрунтованих норм витрат;
- розвиток виробництва інноваційної продукції шляхом використання якіснішої сировини та сучасних матеріалів [31].

Ефективність використання оборотного капіталу визначається впливом комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів. До зовнішніх належать політична та економічна ситуація в країні, податкова політика, умови кредитування, процентні ставки та можливості участі у державних програмах фінансування [56]. З урахуванням цих умов ТОВ «Сервісагротех» може задіяти внутрішні резерви для прискорення оборотності оборотних коштів на всіх етапах їх кругообігу.

Важливі резерви підвищення ефективності використання оборотних активів знаходяться безпосередньо всередині підприємства, особливо у сфері управління виробничими запасами. Ефективна система контролю за запасами забезпечує безперервність виробничого процесу та підвищує ефективність використання ресурсного потенціалу [47].

Одним із шляхів економії матеріальних ресурсів у ТОВ «Сервісагротех» є збільшення випуску готової продукції з тієї ж кількості сировини. Це залежить від технічного рівня виробництва, кваліфікації персоналу, ефективності матеріально-технічного забезпечення та рівня організації виробничих процесів. Скорочення втрат у виробництві може забезпечити до 15–20% загального обсягу економії матеріальних ресурсів.

Важливою складовою оборотного капіталу залишаються оборотні кошти, раціональне розміщення яких залежить від специфіки діяльності, масштабів виробництва, тривалості виробничого циклу та умов реалізації продукції [19].

З огляду на значну частку дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів, її ефективне управління має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності ТОВ «Сервісагротех». Надмірна заборгованість призводить до ризику збитковості та втрати фінансової стабільності.

Для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємству необхідно здійснювати постійний моніторинг її стану, не допускаючи переходу боргів у довгострокову чи безнадійну категорію. У сучасних кризових умовах особливо важливим є детальний аналіз фінансової спроможності покупців. Ключовим напрямом підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю має стати посилення контролю за її станом (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Напрями посилення роботи щодо зменшення дебіторської заборгованості на підприємстві [57]

Для зменшення дебіторської заборгованості підприємство має виділити три групи покупців в залежності від обсягу закупівель. Саме від групи покупця буде залежит максимальний обсяг дебіторської заборгованості при якій відвантаження товару буде припинено (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Встановлення термінів відстрочки платежів для груп покупців [17]

Групи покупців	Обсяг реалізації, грн.	Відстрочка, днів
дрібнооптові	10000 - 20000	3
середні	20001 - 50000	10
великі оптовики	більше 50000	20

Встановлення лімітів величини дебіторської заборгованості для кожного покупця (або групи покупців), які залежатимуть від обсягів реалізації та історії кредитних відносин з ними. Для дрібного ж клієнта цей ліміт є меншим. Якщо ліміт перевищується, то подальше відвантаження продукції з відстрочкою платежу не повинно здійснюватись. Встановлення термінів відстрочки платежів для різних груп покупців. Існує практика коли, ці терміни встановлюються залежно від періоду часу, протягом якого конкретний покупець може реалізувати придбаний товар [17].

Дослідження ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Сервісагротех» дало змогу встановити наявність низки проблем у сфері фінансування оборотного капіталу, що свідчить про недостатню ефективність поточної фінансової політики підприємства. Виявлені негативні тенденції у динаміці основних показників свідчать про необхідність перегляду підходів до структурування джерел фінансування та управління активами з метою забезпечення фінансової стійкості, підвищення платоспроможності та зниження ризиків [2].

Насамперед, доцільно оптимізувати структуру капіталу, орієнтуючись на зменшення рівня фінансового ризику, який виникає внаслідок надмірної

залежності від короткострокових позикових ресурсів. Ефективне управління співвідношенням між власними і залученими коштами дозволить забезпечити стабільність фінансових потоків, підвищити ліквідність та зменшити навантаження на обігові кошти. Водночас підприємству варто віддавати перевагу більш дешевим джерелам фінансування активів, що сприятиме зниженню вартості капіталу та підвищенню прибутковості діяльності.

Аналіз можливостей підвищення ефективності використання окремих елементів оборотного капіталу дозволяє узагальнити основні проблеми та визначити шляхи їх подолання, що може бути відображено у відповідній схемі (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Проблеми та заходи покращення використання оборотного капіталу

Елементи	Основні проблеми	Необхідні заходи
Запаси та матеріали	- надлишковий рівень запасів. - значні витрати на зберігання. - завищена вартість закупівель.	Виявлення та скорочення неліквідних запасів. Оптимізація номенклатури товарноматеріальних цінностей (ТМЦ). Розробка та реалізація заходів зі скорочення запасів до оптимального рівня. Зниження вартості закупок. Оптимізація постачальників, пошук альтернативних джерел і схем закупівель.
Дебіторська і кредиторська заборгованість	- тривала відстрочка платежів покупця. - великий обсяг простроченої дебіторської заборгованості, значні обсяги її списання. - відсутність системи контролю платежів.	Аналіз ринку, порівняння ситуації у конкурентів, визначення кращих умов оплати. Розробка та впровадження ефективних методів контролю платежів. Автоматизований облік дебіторської та кредиторської заборгованості. Застосування таких фінансових інструментів як факторинг, форфейтинг.
Грошові кошти	- надлишкове резервування коштів на рахунках - відсутність механізмів концентрації грошових коштів всередині групи компаній, - неефективне використання вільних грошових ресурсів	Визначення оптимальних лімітів залишків грошових коштів на рахунках, розробка методики та механізмів нормування. Підготовка та ведення методики оперативного планування контролю руху грошових ресурсів. Розробка та впровадження сучасних інструментів централізованого управління грошовими ресурсами, ведення переговорів із банками.
Формування оборотних активів	- недостатність власних джерел забезпечення оборотних активів. - значна залежність від позичкового капіталу.	Структуризація власного капіталу: збільшення розміру статутного капіталу, зростання величини резервного капіталу (оптимально $\geq 15\%$), використання додаткового капіталу (рекомендоване значення $\leq 20\%$) та нарощування нерозподіленого прибутку.

Комплексний підхід до контролю та вирішення проблем у сфері використання оборотного капіталу потребує розробки ефективної стратегії управління оборотним капіталом, яка сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень і підвищенню фінансової стійкості підприємства.

Необхідною умовою конкурентного розвитку підприємств, зокрема аграрного сектору, є впровадження сучасних інноваційних підходів до управління оборотними активами. Використання новітніх технологій дозволяє зменшити матеріальні витрати на виробництво, підвищити продуктивність праці та забезпечити ефективне функціонування підприємств в умовах ринкової економіки.

Формування інноваційної стратегії управління оборотними активами включає послідовні етапи - від аналізу ризиків і оцінки інноваційного потенціалу до планування, реалізації та коригування заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів підприємства (рис.3.2):

Рис. 3.2. Складові інноваційної стратегії удосконалення використання оборотних засобів [50]

Інноваційні підходи до удосконалення системи управління оборотними активами підприємств зосереджуються на підвищенні ефективності взаємодії з постачальниками та споживачами, покращенні контролю за дебіторською і кредиторською заборгованістю, оптимізації товарообороту та руху грошових потоків. Вони також спрямовані на зменшення виробничих витрат, раціоналізацію запасів, підвищення фінансової дисципліни, формування страхових резервів і прискорення обороту грошових коштів. Усе це забезпечує зміцнення фінансової стійкості підприємства та підвищення його конкурентоспроможності на ринку.

Загалом, підвищення ефективності використання оборотного капіталу на підприємстві може бути досягнуте шляхом реалізації комплексу управлінських, технологічних та організаційних заходів, спрямованих на раціональне використання ресурсів і прискорення їх обігу.

Зокрема, до ключових напрямів удосконалення належать:

- оптимізація управління виробничими процесами на основі ефективного використання інформаційного потенціалу та ресурсних можливостей підприємства;
- активне впровадження інноваційних технологій і підвищення рівня автоматизації з метою забезпечення сталого зростання обсягів виробництва;
- зменшення надлишкових запасів, скорочення тривалості виробничого циклу та прискорення процесів реалізації готової продукції через удосконалення системи постачання, логістичних операцій та маркетингової діяльності;
- підвищення ритмічності виробничих процесів і вдосконалення структури асортименту продукції відповідно до потреб ринку;
- застосування новітніх, енергоощадних, безвідходних або маловідходних технологій виробництва [44].

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Сервісагротех» було з'ясовано, що оборотний капітал є одним із найважливіших елементів фінансово-господарського механізму підприємства, який забезпечує безперервність виробничого процесу, ритмічність реалізації продукції та стабільність фінансового стану. Від ефективності його використання залежить не лише рівень прибутковості, а й конкурентоспроможність підприємства на сучасному ринку.

Аналіз структури та динаміки оборотних активів ТОВ «Сервісагротех» показав наявність низки проблем, серед яких - нераціональне співвідношення між окремими елементами оборотного капіталу, перевищення частки дебіторської заборгованості, уповільнення обороту запасів і грошових коштів. Такі тенденції призводять до зниження ліквідності та платоспроможності підприємства, що ускладнює процес фінансування поточної діяльності.

За досліджуваний період вартість оборотних активів значно зросла у 2024 році, при цьому збільшилась їх частка до 73,9% у загальній сумі активів ТОВ «Сервісагротех». Проте у 2022-2023 роках вартість оборотних активів ТОВ «Сервісагротех» зменшувалась порівняно із 2021 роком, що свідчить про зменшення об'ємів операційної діяльності в період кризи, а також намагання оптимізувати обсяги запасів та мінімізувати дебіторську заборгованість.

Порівняно із 2020 роком, вартість оборотних активів у 2024 році зросла до 245813 тис. грн, що свідчить про нарощення фінансових ресурсів, залучених у поточну діяльність.

У структурі оборотних активів провідне місце стабільно займають фонди обігу, частка яких протягом досліджуваного періоду збільшилась із 84,7% у 2021 році до 90,0% у 2024 році. Відповідно, частка оборотних фондів у структурі оборотних активів є незначною – 10,0% у 2024р.

Значну частину фондів обігу становить дебіторська заборгованість, відмічаємо зменшення її суми у 2024 році до 40054 тис. грн, що становить 16,3

% загальних оборотних активів. Вказана зміна показника може свідчити про зменшення кредитних ризиків у взаємовідносинах із контрагентами.

Також, більш ніж вдвічі за досліджуваний період, зменшились залишки товарів на дату балансу. Водночас грошові кошти демонструють позитивну динаміку зростання: з 830 тис. грн у 2020 році до 150690 тис. грн у 2024 році, що вказує пришвидшення термінів реалізації товарів. Це свідчить про посилення ліквідності підприємства та зростання його фінансової гнучкості.

Разом із тим, збитковість підприємства у 2020 та 2022-2023 роках, негативно вплинула на формування власних джерел фінансування оборотних активів. Тому, у 2021-2023 роках ТОВ «Сервісагротех» для забезпечення діяльності змушене було залучити кошти оформивши короткострокові кредити.

Враховуючи спад виробництва, ефективність використання оборотних активів у ТОВ «Сервісагротех» за досліджуваний період помітно знизилась. Основними причинами цього є складна економічна ситуація в країні, скорочення обсягів аграрного виробництва та зниження платоспроможності контрагентів.

Виявлено, що ключовими напрямками удосконалення управління оборотним капіталом є оптимізація структури оборотних активів, скорочення періоду їх обігу, прискорення інкасації дебіторської заборгованості, поліпшення системи закупівель і зберігання запасів, а також підвищення рівня контролю за витратами. Впровадження таких заходів сприятиме підвищенню оборотності капіталу, зниженню потреби в додатковому фінансуванні та зростанню прибутковості діяльності підприємства.

Особливу увагу слід приділити застосуванню інноваційних підходів до управління оборотними активами, зокрема автоматизації облікових процесів, впровадженню сучасних фінансових інструментів та використанню аналітичних методів прогнозування грошових потоків. Це дозволить ефективніше керувати фінансовими ресурсами, мінімізувати ризики нестачі ліквідності та забезпечити більш гнучку реакцію підприємства на зміни зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бровко Л.І., Юрченко А.А., Королькова Т.В. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 2. С. 16-22.
2. Будняк Л., Добровольська Е., Добровольський М. Особливості аналізу оборотних активів на макрорівні в умовах сьогодення. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. №. 1-2, С. 105-117. URL: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/407>
3. Булат Г. Напрямки підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. Modeling the development of the economic systems, 2022. № 2. С. 19-23. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-4-2>
4. Гаватюк Л.С., Пілат А.К. Удосконалення механізму управління оборотними активами як умова ефективного функціонування підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. №1. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/03/2022-en-1-32.pdf>
5. Гладій М.В. Використання виробничо-ресурсного потенціалу аграрного сектора економіки України : монографія. Львів : ІРД НАН України, 1998. 294 с.
6. Гончар М.В. Обґрунтування структуризації ресурсного потенціалу підприємства. Науковий вісник Полісся № 2 (6), 2016. С.108-113.
7. Данилків Х., Гембарська Н., Айдін Е. Комплексний аналіз ефективності використання оборотного капіталу промислового підприємства. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. 2022. Вип. 6, № 1. С. 69-80. URL: <https://doi.org/10.23939/semi2022.01.069>
8. Дехтяр Н.А., Дейнека О.В., Голик Д.В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 1 (12). С. 289-293.
9. Дідух С.М., Федорова Т.С. Структура капіталу підприємства: теоретичні підходи та напрямки оптимізації в сучасних умовах. Науковий журнал «Економіка і регіон». Полтава: ПНТУ, 2023. Т. (4(87)). С. 174-180. URL:

doi:[https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4\(87\).2796](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4(87).2796).

10. Економіка підприємства / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарева та ін.; за заг.ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 426 с.

11. Жмуденко В. О., Ліщук Р. Оптимізація ресурсного потенціалу як стратегічний напрям розвитку підприємства. Економічний простір. № 165. 2021. С. 70-75. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/165-12>

12. Іорга Світлана. Власний оборотний капітал як інструмент досягнення фінансової рівноваги підприємства. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2019. № 9–10 (272–273). С. 22-36.

13. Казачков І.О. Підвищення ефективності використання ресурсів промислового підприємства. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. № 1. Т. 2. С. 86–91.

14. Кічук О.С., Тарасова Ю.А. Управління оборотним капіталом промислових підприємств. Економіка та суспільство. 2022. Випуск 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1234>

15. Кобець С. П., Ващенко О. М. Методичний підхід до оцінки економічного потенціалу підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 6. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/9485/1/80.pdf>

16. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». 2023 URL:: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/299-pokaznik-oborotnosti-debitorskoji-zaborgovanosti>

17. Коваленко О.В. Формування і використання оборотного капіталу підприємства: пошук шляхів підвищення ефективності. Причорноморські економічні студії. 2019. Випуск 41. С. 204–208.

18. Ковальчук Н.О., Федішин М.П., Жаворонок А.В. Теоретичні аспекти аналізу складу, структури активів та джерел їх фінансування. Інвестиції: практика та досвід. 2019. №23. С.64-69.

19. Корбутяк А.Г., Одайська Н.М. Оптимізація структури капіталу

підприємства. Економіка і суспільство. 2018. №16. С. 375-381.

20. Косарева І.П., Великий Ю.М., Капустенко Ю.М. Теоретичні основи систематизації поняття «оборотний капітал» та характеристика його складових елементів. Економіка і суспільство. Електронний фаховий журнал Мукачівського державного університету. 2018. Випуск №16. С. 382-388.

21. Кравченко І. В. Сутність оборотного капіталу як фінансово – економічної категорії. Вісник аграрної науки Причорномор'я. Вип. 2 (40): Науково – теоретичний фаховий журнал. Миколаїв: МДАУ. 2019. С. 132 – 137.

22. Краєвський В., Панасюк О., Мегедь Т. Оптимізація ланцюгів постачання через ефективне управління кредиторською заборгованістю. Сталий розвиток економіки. 2025. № 2 (53), С.37-43. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-5>

23. Краснікова О. М., Дроботя Я. А. Шляхи підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. Економіка та управління соціально-економічним розвитком країни в умовах глобалізаційних викликів: матеріали І Всеукраїнського круглого столу, 22 грудня 2021 року. Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 118-121.

24. Кузнецова Т. В., Лук'янчук Ю. А. Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. Вісник НУВГП. 2023. Випуск 1 (101). С. 56-65.

25. Левковець Н. П., Бабич Л. М., Турпак Т. Г., Наконечна С. А., Гуцалюк О. І. Управління оборотними активами в системі фінансових відносин сучасного підприємства. Актуальні питання економічних наук. 2025. № 10. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15278808>

26. Лещук К. Б. Аналіз оборотності оборотних засобів в системі управління оборотним капіталом промислового підприємства. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. № 6 (292). 2025. С 5-14. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/article/view/1157>

27. Літвінов О. С., Гуменюк І. О. Управління оборотним капіталом

підприємства. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2021. № 7–8. С. 103–108.

28. Лисьонкова Н. М. Захарчук В. Ю. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. Приазовський економічний вісник. 2018. Вип. 5(10). С. 354-358.

29. Литвинов, А., Остапенко, Р., Горох, О. Оптимізація оборотного капіталу в умовах невизначеності. Економіка та суспільство, № 63. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-58>

30. Мазур Д., Мазур О., Мазур Г. Формування та використання оборотних коштів в системі управління фінансовим станом підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. № 5. С.111-185. URL: <https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/11/322-30.pd> УДК 330.142. 26

31. Маринович О. О., Шухманн В. А. Основні стратегії фінансування оборотних активів підприємства. Ефективна економіка. 2019. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6854>

32. Маринович О.О. Порівняння категорій, суміжних із поняттям «оборотні активи». Економіка і суспільство. 2019. Випуск 19. С. 1307-1311. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/194.pdf

33. Марусяк Н.Л. Визначення пріоритетних джерел формування оборотного капіталу промислових підприємств. Науковий вісник Чернівецького університету. 2019. Випуск 694-695. С. 135-138.

34. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємств: навч. посіб.: 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.

35. Носань Н.С., Мартінович В.Г. Сутність та генезис економічної категорії «оборотний капітал підприємства». Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 15. С. 272-275.

36. Обелець Т. Особливості бюджетування на підприємстві в умовах криз нестабільності. Економіка та суспільство. 2025. № 74. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-104>

37. Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства. Бізнес Інформ. 2014. № 2. С. 277–283. URL: <http://nbuv.gov.ua>

38. Офіційний сайт. Компанія Kusto Group. Звітність за 2020-2024 рр. URL: <https://kustoagro.com/zvitnist/>

39. Піскульова І.В., Мавріна М.І. Методичні підходи до управління грошовими коштами підприємств: сучасний аспект. Ефективна економіка. 2021. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/90.pdf

40. Писаренко С. В., Решетник В. Г., Ільченко А. І. Ресурсний потенціал як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. №1 (67). С. 99 – 104.

41. Причепа І. В., Лесько О Й., Сметанюк О. А. Сутність і роль оборотних засобів в системі ефективного управління виробничо-комерційними бізнес-процесами. Modern Economics. 2024. № 43(2024). С. 96-101. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V43\(2024\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V43(2024)-13).

42. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

43. Роганова Г. О., Кравченко І. В. Прогнозування забезпеченості оборотним капіталом підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7670>

44. Рудь І.Ю., Позняк О.В. Управління оборотними активами підприємства. Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». 2018. № 25. С.759–763.

45. Семенова К.Д. Аналіз тенденцій і прогнозування фінансових показників діяльності підприємств України. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2019. № 5 (110). С. 238-242.

46. Сікетіна Н. Г., Іпатова А. П., Овод М. А. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства. Вісник НТУ «ХП». 2018.

№ 47 (1323). С. 78-81.

47. Скорба О. А. Управління дебіторською заборгованістю та альтернативні методи її рефінансування. Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук, праць. Вип. 204, Т. І. Дніпропетровськ, ДНУ, 2019. С 196-202.

48. Смолич Д. В., Тимошук І. В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та модель управління в сучасних умовах господарювання. Економічний простір. № 153, 2020. С. 75-82. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/153-14>

49. Супрун С.Д. Концептуальні основи формування вартості капіталу підприємства. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. Випуск 5 (22). 2019. С.142-146.

50. Халатур С. М., Векленко Ю. Г. Інноваційні тренди удосконалення використання оборотних засобів аграрних підприємств. Агросвіт. № 21. 2023. С.59-63. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/2366/2402>

51. Цуркан І. М., Остапенко А. О. Існуючі теоретичні підходи до управління оборотним капіталом підприємства. Ефективна економіка. 2022. № 8. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/25>.

52. Чемчикаленко Р., Проценко А. Управління оборотним капіталом підприємства в сучасних реаліях вітчизняної економіки. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка, 2022. №14(28). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-12](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-12)

53. Чубка О. М. Рудницька О. М. Особливості визначення категорії оборотного капіталу підприємства. Вісник «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». 2013. № 767. С. 179–184.

54. Шаркова І. І. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу вітчизняних підприємств. Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 19–20 жовт. 2021 р. / Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса, 2021. С. 137–141.

55. Шарова С.В., Бойко Т.О. Оборотні активи та їх місце в фінансово-

економічному механізмі управління підприємством. Сучасна економічна наука: теорія і практика: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 15 листопада 2017 р. Полтава : ПолтНТУ, 2017. 209 с.

56. Швець Ю.О. Управління оборотними активами підприємств. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. Вип.13. С.127-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_

57. Шехтерле Р.Р. Сучасні шляхи підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю. Економіка і суспільство. 2018. №15. С.909-916.

58. Шкода А., Масюк Ю. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Економіка та суспільство, 2021. (34). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-27>

59. Яскал І. В., Кондрієвич О. В. Комплексний аналіз ефективності використання оборотного капіталу промислового підприємства. Економічний аналіз. 2018. Т. 28, № 3. С. 225–232.

60. Юрій С.М. Концептуальні підходи до аналізу оборотного капіталу. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2016. Вип. 6 (48). с. 184–188.

61. Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. Бізнес Інформ. 2020. №11. С. 337-346.